

ОМЛАДИНА

Носим вам поздраве целог македонског народа који жели у току ове борбе да изгради своју националну федералну државу у оквиру федеративне Југославије.

(Из говора генерал-лајтнанта Светозара Вукмановића)

ЛИСТ УЈЕДИЊЕНОГ САВЕЗА АНТИФАШИСТИЧКЕ ОМЛАДИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Год. II

15 новембра 1944

Број 18

ПОСЛЕ ДВОДНЕВНИХ УЛИЧНИХ БОЈЕВА

ОСЛОБОЂЕНО ЈЕ СКОПЉЕ

У нападу су учествовале македонске бригаде 42 и 50 дивизије НОВЈ

После дводневних уличних бојева јединице 42. и 50. дивизије Народно-ослободилачке војске ослободиле су Скопље, главни град Македоније и најважнији саобраћајни центар на Југу Балкана. Непријатељ је био постављен мине у свим јавним зградама, но наше јединице, енергичним налетом и уз помоћ становништва, спречиле су рушење. Гонећи непријатеља, наше јединице очистиле су целу Скопску котлину и Качанички Теснац до вароши Качаника. У овим операцијама убијено је 1.700, а заробљено 900 непријатељских војника. У руке наших јединица пао је богат ратни плен, који се пребројава.

У долини Горњег Вардара наше јединице све више стежу обруч око изолованих гарнизона: Кичево, Гостивар и Тетово, по-

слеђим непријатељским упориштима у Македонији.

У Метохији, после ослобођења Ђаковице, наше јединице гоне непријатеља ка Пеџи, Ораховцу и Призрену, настојећи да се јуришним крилом споја са нашим снагама, које надиру Качаничким Теснацем ка северу.

У Источној Босни, код Рогатице једној непријатељској колони нането је 80 губитака. Комуникација Вишеград-Сарајево поново је темељито порушена. Већ неколико дана на том сектору нема непријатељских покрета. Непријатељ утерђује Вишеград, а нарочито подигнути мост на Дрини.

У Далмацији после вишедневних огорчених борби непријатељу је успело да се јаким снагама од Грачаца и Отрића споји

са опкољеном кинском групацијом и на тај начин овлада комуникацијом Кини-Отрић. На овом сектору и даље се воде борбе са несмањеном жестином. Непријатељ покушава да према северу извуке ратнике и ратни материјал. Наше јединице бочним ударима спречавају евакуацију и наносе непријатељу велике губитке. За последњих пет дана борби на овом сектору убијено је 950, а заробљено 320 непријатељских војника и официра, уништено 5 тенкова, 30 камиона и 7 топова, заплењено 3 топа, 7 тешких бацача, 42 аутоматска оруђа, 11 камиона и много друге ратне спреме. У овим операцијама нарочито се истакла 19 дивизија Народно-ослободилачке војске.

Пре три дана Немци и усташе из Павлићеве телесне гарде повели су офанзиву у Загорју, да би га очистили од наших снага. У жестоком противнападима наше јединице одбациле су непријатеља ка Загребу. Том приликом убијено је 250, а заробљено 70 усташа и Немаца. На путу Крижевци-Дуго Село диверзанци су срушили један бетонски и два дрвена моста и уништили један оклопни аутомобил.

Јављају нам из Албаније да је Народно-ослободилачка војска ослободила Елбасан, последње непријатељско упориште у унутрашњости Албаније. Немци још држе уски приморски појас Средње и Северне Албаније и комуникацију од Скадра преко Кукуса ка Призрену.

СЛОБОДНА МАКЕДОНИЈА

Као и Београд пре 20 дана, тако данас поздравља ослобођење Скопља, главни град слободне Македоније у демократској федеративној Југославији свога великог ослободиоца Маршала Тита, Падам Скопља ослобођење и последњег кутна македонске земље постаје питање само од неколико дана. Оно о чему су санjali, за што су се борили, а што нису могли остварити најбољи синови македонског народа у прошлости, као што су били: Гоце Делчев, Јане Сандански, Борче Петров, Питу Гули и др. пошло је за руком најбољем сину свих југославенских народа — Маршалу Титу. Данас је то осетио јаче него никада сваки Македонец па налазио се он у Југославији, Бугарској, Грчкој или Америци. Први пут у његовој историји огријало је македонски народ слободом. Македонска омладина данас, најсрећније је младо покољење Македоније, јер је прво које већ живи и живиће слободно.

Никада Македонија није била своја. Менило се само господар, а робинја је остала иста, па чак и постајала тежа и гора. За последњих 50 година македонски народ је трпко, а делимично и данас трпи насиља Турака, Грка, Великосрба и немачко-бугарских фашиста. Али македонски народ налазио је увек начина да каже својим tlačителима шта он мисли о својој слободи. Мада неуспео Илинденски устанак од 1903 против турских поробљивача и краткотрајна Крушовска република најсјајнији су доказ националне свести то борбене спремности и одлучности македонског народа.

Због његовог географског положаја и природних богатстава и балканске и стране империјалистичке државе гложиле су се око Македоније. Македонско питање повлачило се по зеленим столовима свих мировних конференција двадесетог века. И све се увек завршавало комадањем живог тела Македоније. Тако је било после Балканског рата, после I светског рата 1918 г. и после окупације наше домовине од 1941 г. Дружнице и није могло бити, јер никада до данашњих дана народ није могао сам одлучивати о својој судбини.

У свом настојању да приграбе што већи део Македоније, да га што дуже задрже уз се и што боље искористе македонски народ у сваком погледу, сви изабљивачи без разлике нису презали ни пред чим, од откупа дувана по пар динара кг., а продаје по неколико стотина, па до масовних стрељања и истребљења македонског народа. Бугарски окупатор покушао је почетка да придобије македонски народ, окречујући праведан гнев и мржњу Македонца према старој централистичкој Југославији у правцу мржње и борбе против српског и осталих народа Југославије. У први мах заведен, македонски народ се остварило. Осветила су га поклана деца у

селу Ваташу, злочини у Дабинци, у Дебарце и другим местима, јуначка погнубија у борбама и по затворима најбољих народних синова као што су били: Кузман Јосифовски, Стиф Наумов, Борна Талева, Чича Страшо Пинџур, Мирче Ацев, Бера Циркири-Трени и безброј других, остварили су их безбројне казнене потере, фебруарска и мајска офанзива непријатеља 1944 г. итд. И тако се борба партизанских одреда, која је трајала још од 1941 г. свом силном разгорела 1943 г., а нарочито 1944 г. и, ето, пламен свега борбе обухватио је данас и главни град Македоније. Од три мале бригаде у другој половини прошле године, створила се данас армија од 60.000 бораца којом командује син македонског народа, први генерал Македоније — Михаил Апостолски.

Македонски народ на историском I заседању Антифашистичког сабора народног ослобођења Македоније (АСНОМ), на Илинден 1944 г. прихватио је дело одлуке II заседања АВНОЈ-а о слободи и равноправности свих народа Југославије, удариле је темеље своје државе, прве македонске државе за последњих 500 година. Данас, ослобођење Скопља и ускоро читаве Македоније ствара се за македонски народ могућност да у пуној мери крокне слободу и равноправност што их има у новој македонској држави у демократској федеративној Југославији. Али македонски народ зна да нема слободу ни Скопљу, ни Велесу, Битољу, Охрид, ако по Сарајеву, Загребу, Љубљани још жару и пале немачки фашисти па и даље, знају они да Македонија неће бити сигурна док се фашисти не дотуку у самој проклетој Немачкој. Са истом оном несесичношћу с којом се залагао у борби против немачког, бугарског и италијанског окупатора те албанских и других плаћеника и тиме много помагао српским и осталим народима Југославије, спреман је сада македонски народ да пошаље своје најбоље синове, дичне македонске војнике да се боре за ослобођење читаве наше заједничке домовине — нове Југославије. Зато је из преко 30.000 грла на прослави 27-годишнице Велике октобарске резолуције у Битољу и у свим другим градовима Македоније одјекивало сложено: На Берлин! На Берлин!

У том задњем јуришу на Хитлерову тврђаву заједно са македонским народом, свим осталим народима Југославије и свим слободољубивим народима наћи ће се и братска Бугарска која нам је од непријатеља постала савезник. Нашим народима верују да ће се наше узајамно пријатељство и братство све више продубљавати и учвршћивати на корист како народа Бугарске тако и народа нове Југославије. Нема сумње да ће то ми и преко исправљања историске неправде и грешке коју је Бугарска направила према македонском народу у

СУТРА ПОЧИЊЕ ПРВИ КОНГРЕС АНТИФАШИСТИЧКЕ ОМЛАДИНЕ СРБИЈЕ

Још само неколико часова дели нас од најрадоснијег, најславнијег дана, за који се српска омладина спрема већ неколико месеци. Она већ неколико месеци дневно појачава ударе по непријатељу, дневно улаже све веће напоре у изградњу нове државе заједнице наших народа да би што достојније дочекала тај дан, дан I Конгреса антифашистичке омладине Србије.

Никада још под срећенијим околностима нису млади српски делегати ишли у свој главни град. У њему је управо завршила своје прво заседање велика антифашистичка скупштина народног ослобођења Србије. Српска младина Срба и Српкиња испуњена су данас срећом јер виде по први пут откљано живље да се остварују вековни снови њиховог народа. Као плод три и по годишње борбе српског народа, у којој је омладина огроман део терета примила на своја рамена, српски народ је извојевао не само ослобођење скоро читаве територије Србије, него и стекао сва права која су му вековима била оспоравана.

У таквим данима и оложавање I Конгреса антифашистичке омладине Србије добија нарочит значај.

Некада немоћније тежбе српске омладине почињу се данас остваривати. Највећи доказ и најлепша манифестација тога јесте I Конгрес антифашистичке омладине Србије.

На I Конгресу антифашистичке омладине Србије манифестоваће још једанпут

и још одлучније своју чврсту решеност да мобилише све омладинске снаге за коначно истревање окупатора из наше земље и потпуно уништење његових слугу. Нове хиљаде и хиљаде пушача које ће младе српске руке чврсто стегнути и продужити славну ратничку традицију српског народа у овој најправеднијој борби коју је икада водио — то је најуврзенији смисао овог омладинског конгреса.

На I Конгресу ће доћи до изражаја несебично и самопожртво суделовање српске омладине у изградњи нове државне власти, која је управо ових дана, одржавањем Прве антифашистичке скупштине народно-ослободилачких одбора Србије, ударила солидне и реалне темеље демократске федералне српске државе у оквиру демократске Југославије.

Расправљаће омладина Србије на своме конгресу и о томе, како да се пружи ефикасна помоћ осталим крајевима наше Југославије, који су највише пострадали од окупатора и домаћих изабљивача. Она ће још одлучније истаћи потребу суделовања омладине у обнови наше земље.

I Конгрес антифашистичке омладине Србије теба да широко отвори врата у редове Уједињеног савеза антифашистичке омладине Србије свој поштеној и родољубивој српској омладини која жели спешу своје народу и која је вољна да суделује у изградњи нове демократске заједнице свих народа Југославије.

Живео Први конгрес антифашистичке омладине Србије!

њеним границама. Министар бугарске владе Лебин Терпешев најавио је да Македонија неће бити више намен раздора, него карнак слоге и братства балканских народа.

Мирољубивим народима Југославије желимо би да живе у вечној слози и пријатељству са свим својим суседима, па и са онима на својој јужној граници — Грцима. Али се може десити да шовинистичка политика владе Папандреуса према македонском народу у Грчкој може довести до слабљења и нарушавања пријатељских односа између Грчке и нове Југославије. Македонски народ под грчком влашћу подвргнут је жестоком терору. Наш народ тамо крив је само зато што хоће у својим јединицама да се бори против окупатора, да говори и пише на своје македонском језику,

да му се над главом вије његова, македонска застава. У протесту Македонца Димитра Влахова, потпредседника АВНОЈ-а каже се да су излазе и дела владе Папандреуса у пуној супротности са принципима Атлантске повеље која гарантује право самоопредељења до отцепљења свима народима, а коју су примиле све савезничке војске па и грчка. Македонски народ је дужан да помогне своју браћу да се уврсте у општи антифашистички фронт и да се испуни вековна тежња македонског народа за његовим потпуним уједињењем. А за целим македонским народом за тај свети циљ стоје сви народи Југославије, јер је то не само питање македонског народа него животна питање и свих народа Југославије.

Брана Перовић

Свечана сахрана

члана Врховног штаба НОВ и ПОЈ
генерал-лајтнанта,

ИВАНА МИЛУТИНОВИЋА

На свечан начин обављена је 13 XI сахрана генерал-лајтнанта Ивана Милутиновића-Милутина, члана Врховног штаба НОВ и ПОЈ, повереника за трговину и индустрију у Националном комитету и члана Претседништва АВНОЈ-а.

Сахрана је извршена у присуству чланова Врховног штаба НОВ и ПОЈ генерал-лајтнанта Александра Ранковића, генерал-лајтнанта Сретена Жујовића, генерал-лајтнанта Милована Ђиласа, генерал-лајтнанта Арсе Јовановића, генерал-лајтнанта Пеке Данчевића, генерал-лајтнанта Коче Поповића, команданта НОВ и ПО Србије, генерал-мајора Раде Хамовића, затим команданта Београда генерал-ма-

стром Добри Терпешовим и генерал-мајором Благојем Ивановом, командантом бугарске Народно-ослободилачке војске, сви делегати народно-ослободилачких одбора, који су учествовали на Антифашистичкој скупштини народног ослобођења Србије, претставници и велики број чланова омладинских и других антифашистичких организација — и велики број грађана.

Пред Официрским домом опростио се је са великим сином наше отаџбине у име Врховног Штаба НОВ и ПОЈ генерал-мајор Раде Хамовић, а у име Националног комитета ослобођења Југославије Едвард Кошбек, повереник за просвету. Пред

Чланови Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије и Националног комитета износе ковчег из Официрског дома

Јора Љубодрага Ђурића; генерал-мајора Светозара Вукмановића-Темпа, чланова Претседништва АВНОЈ-а, претседника др. Ивана Рибара, потпретседника Моше Пијаде, Дмитра Влахова, Марка Вујачића, Јосе Руса и секретара Родољуба Чолаковића с члановима Већа; чланова Националног комитета ослобођења Југославије.

На сахрани су учествовали и чланови Претседништва Антифашистичке скупштине народног ослобођења Србије, претставници Црвене армије генерал-лајтнант Корњејев, шеф совјетске војне мисије при Врховном штабу, делегација бугарске владе и народне војске, на челу с мини-

Вуковим спомеником говорио је у име Велике антифашистичке скупштине народног ослобођења Србије др. Синиша Станковић, у име Црногорске антифашистичке скупштине Обрен Благојевић и у име антифашистичке омладине Југославије капетан Славко Комар.

Пред спомеником браноца Београда из првог светског рата на гроб је положио венац у име маршала Тита, генерал-лајтнант Александар Ранковић, затим се у име Црвене армије и војне мисије Совјетског Савеза опростио генерал-лајтнант Николај Корњејев а у име Централног комитета КПЈ генерал-лајтнант Сретен Жујовић.

ЈУЧЕ ЈЕ ФОРМИРАН

ЈЕДИНСТВЕНИ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИ ФРОНТ СРБИЈЕ

За претседнина је изабран друг СТАНОЈЕ СИМИЋ, за I потпретседника генерал лајтнант СРЕТЕН ЖУЈОВИЋ, за II потпретседника друг МИЛАН СМИЉАНИЋ, а за секретара друг БЛАГОЈЕ НЕШКОВИЋ

Јучерашњи дан од великог је значаја за Србију. После великих дана заседања Антифашистичке скупштине народног ослобођења Србије, одржана је у сали Коларчеве задужбине скупштина Јединственог народно-ослободилачког фронта Србије. На скупштини је извршен избор опште народног јединственог политичког тела око ког треба да се окупе све патриотске и демократске снаге ради ослобођења наше домовине, заједничког изграђивања федералне Србије у жвиру федеративне Југославије.

После избора радног претседништва скупштине, генерал-лајтнант Сретен Жујовић изложио је опширан реферат о Народно-ослободилачком фронту, по чему се је развила дискусија. Затим је Благоје Нешковић одржао исцрпан реферат о организационим формама Народно-ослободилачког фронта. Добија затим реч Моша Пијаде, Славко Петровић делегат из Ниша, Љубислав Петковић из Пирота, затим Мијалко Тодоровић, комесар I пролетерског корпуса.

У име АВНОЈ-а скупштину је поздрављив др. Иван Рибар, после кога је на општи захтев говорио Јаша Продановић, шеф бивше Републиканске странке. Претседавајући Михајло

Буровић резимирао је мишљење скупштине:

— После дискусије по питању Јединственог народно - ослободилачког фронта, можемо резимирати у следећем мишљење ове скупштине: „Седница ове скупштине Јединственог народно-ослободилачког фронта Србије изразила је своју јелнодушност на следећем схватању: борба коју данас води наш народ јесте борба за његову националну слободу и за његове политичке слободе и да је историски моменат те борбе данас такав, да је важност и тежина те борбе данас таква, да је потребно свим силама, ударнички радити на томе да се уједине све снаге нашега народа у пој. У моменту када се ударају темељи будућем новом политичком животу нашега народа потребно је да сви исправни и родољубиви грађани нашега народа буду на окупу у блиској и присној сарадњи у Јединственом народно-ослободилачком фронту.

На крају је изабран Извршни одбор Антифашистичког фронта Србије, на челу са претседником Станојем Симићем, I потпретседником Сретеном Жујовићем, II потпретседником Миланом Смиљанићем и секретаром др. Благојем Нешковићем.

7.700 НЕМАЧКИХ И МАЂАРСКИХ ВОЈНИКА И ОФИЦИРА ЗАРОБИЛЕ СУ СОВЈЕТСКЕ ТРУПЕ ОД 8-12-IX

У току 14 новембра на територији Мађарске наше су трупе у борбама освојиле град и железничку станицу Нађката, а такође су зузели више од 30 других насеља и између њих Хевешезекењ, Пуста-Ја, Сентартонката, Тапиошас као и железничку станицу Сентартонката.

Јужно од Будимпеште наше су трупе ликвидирале Плацдарм на источној обали Дунава који је држао непријатељ, освојивши при томе град и железничку станицу Шолт, као и друга насеља.

У операцијама од 10 до 13 новембра на територији Мађарске заробљено је

3.600 немачких и мађарских војника и официра.

На тај начин у борбама на територији Мађарске од 8 до 13 новембра наше трупе су заробиле укупно 7.700 немачких и мађарских војника и официра.

На другим секторима фронта делатност патрола .

За 13 новембар наше трупе у онеспособиле и уништиле 18 немачких тенкова.

У ваздушним борбама као и ватром противавионске артиљерије оборен је 21 непријатељски авион. (С.Ј.Б.)

ХИТЛЕРОВЦИ САКРИВАЈУ У АРГЕНТИНИ ОПЉАЧКАНИ НОВАЦ

Њујорк, 13 новембра (ТАСС)

Агенција Беверли-њус јавља да хитлеровске вође личности и даље пребацују крупне своје новце у аргентинске банке. Јављају да је Гебелс упутно у једну банку у Буенос Ајресу, која се налази под немачком контролом 1.850.000 долара у америчкој валути. Овај улог Гебелс је учинио на име једне пријатељске личности. Рибентроп је уложио у аргентинску банку велику своту новца на име једног свог рођака који је недавно из једне швајцарске банке подигао за рачун Рибентропа 500.000 долара. Командант немачке ратне морнарице адмирал Дениц упутно је такође у Аргентину велики капитал, чија свота није тачно позната. Овај новац је Дениц уложио на име свог рођака Едмунда Вагенкнехта, који је сопственик једног од највећих импортно-експортних предузећа у Аргентини. Вођа хитлеровског „одржног фронта“ Лај купно је недавно у Аргентини велико имање. Ова куповина убележена је на име неког Феликса Борсманна.

Позивајући се на изјаву једног аргентинског генерала, који је заузимао високи положај, агенција Беверли-њус саопштава да немачки фондови у Аргентини, укључујући ту и капитале који су унесени пре рата износе сада 750 милиона долара. За време рата ови капитали су се повећали уласком у Аргентину немачког капитала преко Шпаније и Швајцарске. Хитлеровске вође личности приграбиле су аргентинске хартије од вредности које су припадале личностима

које су се налазиле у Европи у државима окупираним од Немаца. Ове хартије претстављају вредност више од једног милиона долара. Сада су ове од хитлероваца опљачкане хартије од вредности упућене у Буенос Ајрес на чување.

ПАД УТВРЂЕЊА ЈУЖНО ОД МЕЦА

Лондон, 14 новембра

Рајтеров специјални дописник у Паризу јавља да су јуче без отпора пала у руке трупа генерал Пегона три утврђења јужно од Меца. Једно је претстављало утврђену групу форова, а друга два су била засебна утврђења. Проширили су се гласови да је у касним часовима јучерашњег дана дошло до повлачења из области Меца, али не и из самог града. Американци су наишли само на артиљеријску ватру са суседних утврђења и то је био први знак да су топови са тврђаве узели учешћа у одбрани Меца. Још је тајна зашто су Немци напустили без отпора она три утврђења, али њихово заузимање не значи да је обруч утврђења око града потпуно пробијен, пошто се ватра са свих утврђења допуњује. Али то ипак значи да је изазвана знатна празнина у јужним одбранама града. И на другим областима одбране Меца на широком фронту постигнуто је даље напредовање, тако да је већи део америчког фронта помакнут на 8 километара од града.

КОМЕНТАРИ БРИТАНСКЕ ШТАМPE О ШПАНИЈИ

Лондон, 13 XI 1944

Ова недеља била је далеко више политичка него војничка. Већина чланова у листовима имали су политички и то међународно-политички значај. У недељак листови су најпре реагирани на једну изјаву генерала Франка, који сада по рече да је диктатор од када је срећа окренула леђа његовим колегама у Европи.

Либерални „Њус кроникл“ истиче да Франко поставља необично дрске захтеве, од којих прелази сваку меру захтева, да Шпанија учествује на конференцији мира. Франко даље тражи да му се призна што је тобоже остао неутралан у рату. Али ако је влада генерала Франка демократска — пита лист — зашто је онда Франко нападао друге демократије које се боре за свој живот. Франко чак сматра да заслужује признање и зато што није напao с леђа Француску. Прави разлог што Франко није напao Француску је у томе што се она налазила под влашћу маршала Петона, Хитлеровог сарадника. Франко нема основа да истиче своју великодушност, што није нападао пријатеље својих пријатеља.

„Дејли мел“ је истакао, да неутралне земље које су зарађивале гдне паре док су други пролевали своју крв за слободу не заслужују да суделују у решавању послератних прилика. Шпанија није била неутрална, него је била на страни осовине од првог почетка. Шпанија је указивала велику помоћ Немцима у борбама. Шпанска „плава дивизија“ је упућена у

Русију и налазила се у Русији упркос свију протеста са британске стране. Лист помиње Франкове речи које је изговорио приликом упућивања „плаве дивизије“, да би један милион Шпанаца, а не једна дивизија ступили у борбу када би Руси себи отворили пролаз до Берлина.

„Дејли хералд“ је још јаче натрао нос шпанском фирери. Овај лист вели, да Франкове изјаве претстављају безобразлук за који је способан само претставник нађарске управљачке клике у Европи. Огромна већина британског народа сматра га узурпатором и непријатељем Велике Британије. Једини начин на који би Франко могао да се појави на конференцији мира јесте тај, да донесе сопствену главу у торби.

АЛБАНСКИ ПАРТИЗАНИ ОСВОЈИЛИ ВЕЋИ ДЕО ТИРАНЕ

Лондон, 14 новембра

У Тирани бесне уличне борбе. Немци још увек држе јаке положаје у једном делу града, али је прва дивизија албанске ослободилачке војске започела офанзиву против немачких и квислиншких одбрамбених положаја у самом граду. Последњи комунике из главног штаба партизанске војске јавља да су партизани већ освојили три четвртине албанске престонице. У комунику се даље наводи да су партизанске трупе опколиле Немце у новом делу града. Партизани с кровова кућа пуцају на Немце, а уличне борбе воде се од куће до куће.

Браћа Бугари међу нама

У Београд је пре неколико дана стигла из Софије делегација „Младешког отечественог фронта“ за I Конгрес омладине Србије. У саставу делегације је Данчо Кљев, члан Ц.К. Р.М.С., који је три године био бугарски партизан. Иван Генацијев студент права, члан омладинског културно-просветног одбора земљорадничке партије, Зечо Јанев, претседник Савеза социјалистичке омладине, директор

мајор, уз помоћ српских партизана Пирота и Црне Траве успео је да под своју команду окупи око 4.000 бугарских партизана.

Благодарећи тој борби бугарског народа, Црвене армије и осталих савезника, благодарећи борби народа Југославије, бугарски народ подигао је 9 септембра ове године устанак и власт је преузео Отечествени фронт.

ског народа, да то више никад не буде јабука раздора на Балкану — назвали су бугарски делегати.

— Какав је данас омладински покрет у Бугарској?

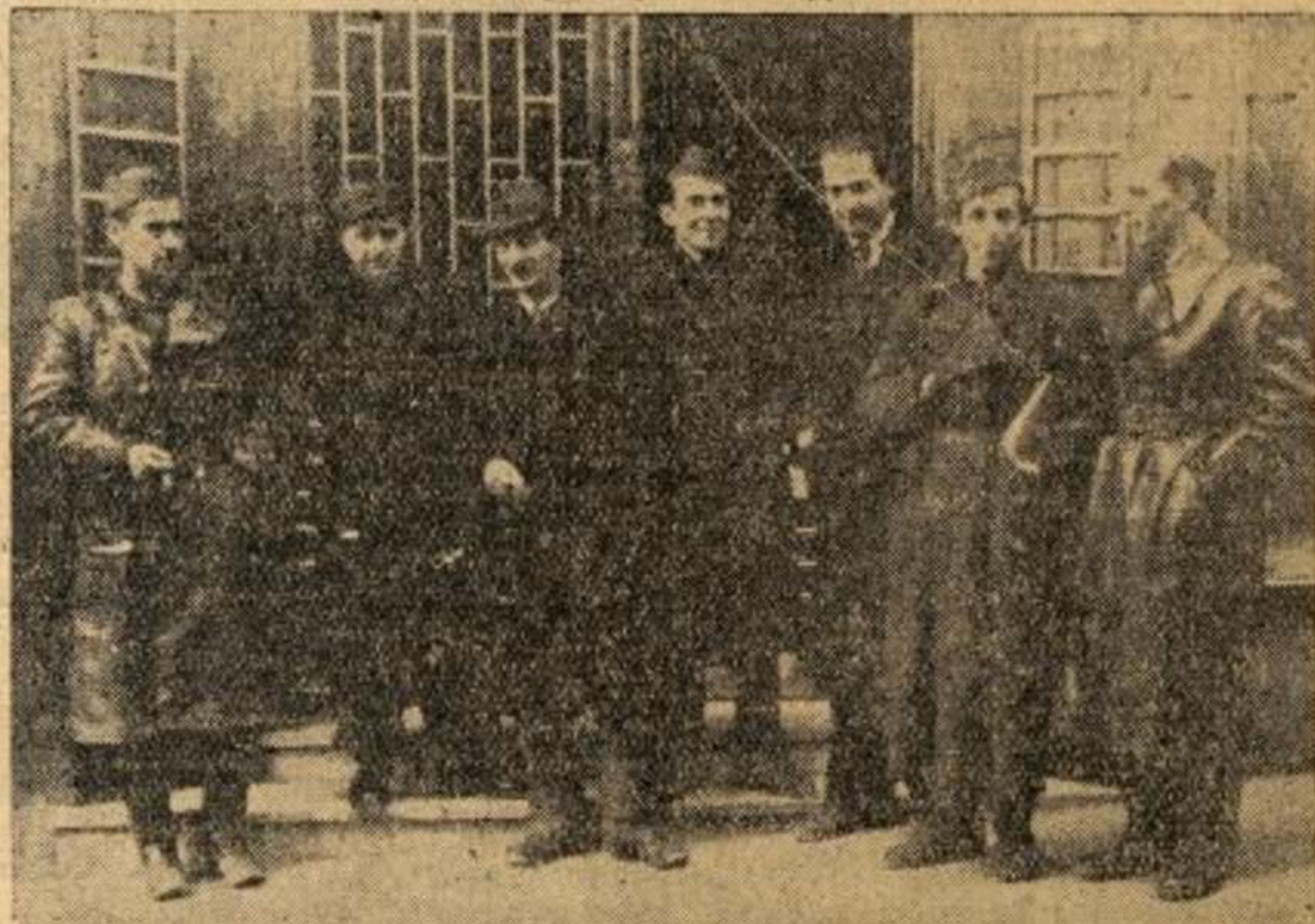
— „Младешки отечествени фронт“ широки је народно-демонстратски антифашистички покрет. У њему се налазе 4 политичке омладинске организације и то младих комуниста, земљорадника, социјалиста и народног савеза „Звено“. Поред њих су и друге организације: трезвњачке, спортске, Црвени крик, омладинске задружне групе итд. При Националном комитету Отечественог фронта постоји Централна омладинска комисија. У њој се налазе по 3 преставника политичких омладинских организација и по 1 преставник осталих. Омладинске комисије постоје од земаљске до сеоских.

Претседник омладинског фронта јесте млади лекар Петар Вутов, који је био активан члан бившег Бугарско-Југословенског удружења.

Задаће омладинског покрета у главном састоје се у томе да разјашњавају идеје Отечественог фронта и ослободилачког рата који данас води бугарски народ, да развија борбу против великобугарског шовинизма, да духовно и физички истреби фашизам у Бугарској. Ми бугарски омладинци треба да подижемо љубав према братском Совјетском Савезу, Енглеској и Америци, братство са Балканским народима, а нарочито са братском Југославијом. Но наш главни задатак је да сакупљамо добровољце за фронт, да материјално помажемо војску, да се бринемо за рањенике и помоћ породицама бораца.

— Шта мислите о везама с нашим омладинским покретом?

— Већ смо раније рекли да наша омладина жели најприсније и најтежње везе са братским народима Југославије. Бугарска омладина која се налази на фронту води данас рат против фашистичких непријатеља Југославије и Бугарске. У тој борби ми ћемо истрајати до краја. Поред тог јединства у борби ми желимо и свестрано познанство и зближење. Ми мислимо да између наше омладинске делегације, културне групе, глумце, песнике, часописе, измешају се и студената. Нас би веселило кад би једна група наших бораца посетила Бугарску и обратно. Нада све ми сматрамо да је дужност наше омладине да помогне братским народима Југославије који су толико страдали у овој борби. Наше омладинске организације већ су спремиле домове за издржавање 10.000 деце из Југославије који су остали без родитеља и сретстава за живот. Ми ћемо све учинити да организујемо свестрану економску помоћ Југославији. То је осећај наше братске солидарности и љубави према Вам — завршили су млади Бугари.

Бугарски омладински делегати у друштву чланова Секретаријата централног одбора УСАОЈ-а. С лева на десно: Рато Дугоњић, Данчо Кљев, Стефан Коцев, Стане Кавчић, Иван Генацијев, Зечо Јанев и Славо Комав.

Народног радничког театра и Стефан Коцев, секретар омладинског удружења „Звено“, правник. Делегати братске бугарске омладине у вишечасовном разговору дали су редакцији „Омладина“ ваједнички интервју.

— Били нам нешто могли казати о догађајима у Бугарској у току овог рата?

— Како вам је познато Немци су дошли у нашу земљу 1 марта 1941 г. и то без рата. Њихов долазак у Бугарску годину су припремали царска кућа Немца Кобурга и бугарска реакција. Они су распиривали шовинистичку мржњу према суседима. Они су пријали Немцима све могућности да створе влету колону унутар бугарског народа. У самој Софији било је 12.000 агената и шпијуна. Бугарски народ није Немце примио са срцем како су фашисти развијали пропаганду да ће Немачка остварити велику, срећну Бугарску. Бугарски комунисти дизали су свој глас против немачких нападача на братску Југославију и против издаје коју су починили изроди бугарског народа. Демократске снаге нису у то време могле бити поведене у одлучну борбу јер још нису биле организоване услед терора, хапшења, а многе је плашила немачка сила која је продирала у Русију. Осим тога присаједињењем Македоније Бугарској били су задовољени великобугарски апетити реакције и „службогонаца“ уј. оних који су тражили службу и плаћку у окупираним територијама.

Од напада Немца на Совјетски Савез бугарски комунисти припремали су оружану борбу. Почели су стварањем војних комисија, наоружавањем и диверзијама. Тако је у Варни запаљен транспорт бензина, у Пловдиву дигнут у зрак немачки воз итд. 1942 год. кад су Немци заустављени на Источном фронту и кад се размахала партизанска борба у Југославији, било је много лакше. Августа 1942 год. створен је Отечествени фронт у који је ушла Комунистичка партија Бугарске, Земљорадничка партија, Социјалистичка партија, нарочито њен омладински савез и група „Звено“. Њен програм био је оружана борба за изгон Немца, прекид дипломатских односа са „Осовином“, савез са антифашистичким блоком, рушење фашистичке владе и управе и хитно извлачење бугарске војске с територије Југославије и Грчке.

— Кад и како је почео прави партизански покрет?

— Почео је стварањем малих партизанских чета у разним крајевима Бугарске, нарочито уз југословенску границу и с ослонцем на партизане братске Југославије. Борбе у Бугарској имале су опсег мањих партизанских акција: напади на гарнизоне по селима, уништавање колона и сплагалишта. 70% бугарских партизана сачињавали су омладинци у главног чланови „Радничког младешког сојуза“. Одред „Гаврил Генов“ — рекао је млади Данчо Кљев — у пролеће 1942 год. почео је с неколико људи. Ја сам био у њему стално и септембра ове године имали смо 120 људи.

Један од најпопуларнијих бугарских партизана Славо Трински који је сад генерал-

— Како гледа бугарска омладина на борбу наших народа?

— Бугарски народ и омладина Титову војску сматра ослободилачком војском не само Југославије него и Балкана. Велики маршал Тито сматра се у Бугарској као човек који је способен да до краја оствари федеративну демократску Југославију која ће живети у братској љубави и најтежњим везама са Бугарском. Наша антифашистичка омладина уверена је да су народи Југославије извојевали своју слободу и с правом могу и заслужују да живе слободним животом. Не може бити спора између наше земље и Југославије по питању Македоније. Бугарска омладина никад није хтела да македонски народ буде потлачен. Ми сматрамо да је то посебан народ који има право на самосталност и од срца желимо ослобођење и уједињење читаве Македоније у федеративној Југославији. У борби против окупатора и издајника македонски народ помаже је своје снаге и ми најискреније желимо да се питање Македоније реши на задовољство македон-

НАРОДНИ ХЕРОЈ ГЕНЕРАЛ-ЛАЈТНАНТ ФРАНЦ РОЗМАН-СТАНЕ

Радио станица Слободна Југославија јавља да је командант Народно - ослободилачке војске Словеније, генерал - лајтнант Франц Розман погинуо приликом вршења прегледа новог оружја.

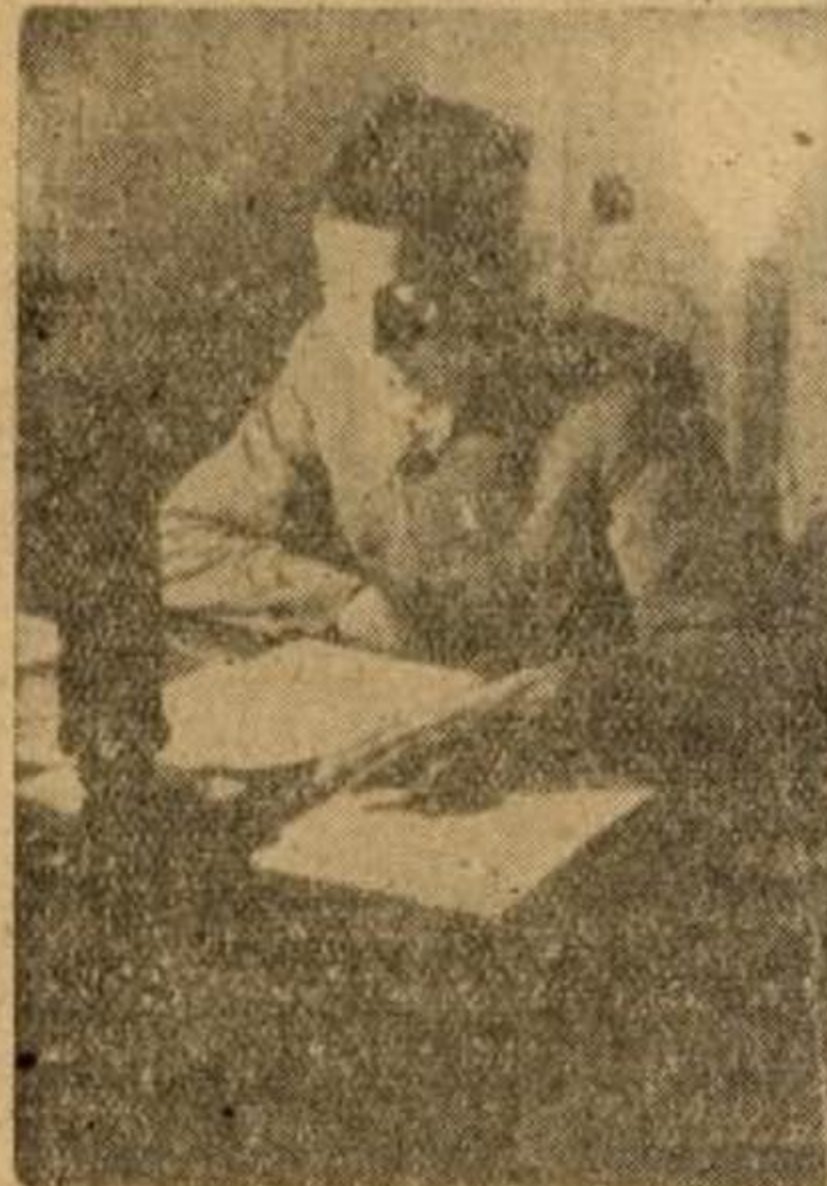
Наша војска изгубила је са генералом Розманом једног од својих најбољих командата, херојског борца против фашизма. Већ од своје ране младости бори се за слободу. У борбама у Шпанији одликовао је медаљом за храброст и унапређен од обичног војника до капетана. По повратку из заробљеништва, лети 1941 год., командовао је једним од првих словеначких партизанских батаљона, а тек што се је лети 1943 вратио рањен из Штајерске, именован је Командантом Главног Штаба. За организовање и учвршћивање наше војске, за умешност у командовању и лични хероизам одликовао је орденом Народног хероја, орденом Партизанске звезде I. степена и Совјетским орденом Суворова II. степена.

У нашем народу живеће увек успомена на једног од најбољих бораца и другова, генерал лајтнант Станета.

Претседник УСАОЈ-а Стане Кавчић отворио је прву омладинску емисију на београдској Радко станици

Дне 13 о. м. у 19.30 радно-Београд дало је прву омладинску емисију, коју је отворио претседник Уједињеног савеза антифашистичке омладине Југославије — друг Стане Кавчић. Свој говор друг Кавчић је започео овим речима:

— Са веселим и радошћу у срцу говорим данас на овом месту, одакле је доско-

Претседник Централног одбора УСАОЈ-а пред микрофоном

ра долазио глас проданих недићевско-окупаторских слугу са намером да пакју и клеветатам отрују и преваре нашу омладину, и да је на тај начин удаље од народно-ослободилачке борбе. Наша срца испуњује осећајем радости чињеница, да смо најзад, поред осталих напора, која су плод наше сопствене три и по годишње борбе, плод наших напора, жртава, борби и тешкоћа, стекли право и могућност да са овог места слободно говоримо оно што осећамо, да изразимо наше мисли, идеале и тежње.

Омладинске емисије, у чијем извођењу учествују искључиво омладинци и омладинка, одржаваће се сваког понедељника и четвртка од 19.30 до 20.05 сати. Емисије организује Секретаријат Централног одбора УСАОЈ-а.

Главни бугарски омладински листови

СВИХ 70 ОМЛАДИНАЦА НОЈИ СУ ИЗБАРАНИ НАО ДЕЛЕГАТИ БЕОГРАДСКЕ ОМЛАДИНЕ ЗА I КОНГРЕС

ДАЛИ СУ КРВ ЗА РАЊЕНЕ БОРЦЕ

Данас у јутро дошло је у Централни хигијенски завод 70 београдских омладинаца делегата за Први конгрес српске антифашистичке омладине. Млади Београђани хтели су своје радове завршити најплеменитијим чином — давањем крви рањеним борцима

наше војске и братске Црвене армије. После давања крви, они су изјавили: „Спремни смо да дамо у свако време крв за своју отаџбину. Тако данас у Београду као сутра на било којем ратишту. Пред Загребом или Љубљаном, у Пешти или у Берлину!”

НА ПРЕДЛОГ МАРШАЛА ТИТА РЕШЕЊЕМ ПРЕТСЕДНИШТВА АВНОЈ-а

ОДЛИКОВАНО ЈЕ 1200 БОРАЦА

Прве пролетерске дивизије

У Београду, у дворани Коларчевог универзитета одржана је 14. септембра после подне једна значајна и ретка свечаност. Извршена је предаја одликовања којим је АВНОЈ на предлог Врховног команданта НОВ и ПОЈ маршала Тита, одликовао 1.200 бораца и руководиоца Прве пролетерске дивизије — најбоље и најславније јединице наше јуначке Народно-ослободилачке војске. Одликовања су додељана за јунаштво, храброст и војне врлине старим и прекаљеним борцима I пролетерске бригаде, III Крајишке пролетерске бригаде и XIII Хрватске пролетерске бригаде, као и борцима и руководиоцима VIII Црногорске и италијанске бригаде. Међу одликованима налази се велики број оних бораца, који се налазе од првих дана крвавих борби у редовима ових славних јединица.

с којима су прошли тежак, али херојски пут у јуначким бојевима широм наше отаџбине.

Одликованим борцима предао је одликовања генерал-лајтант Пеко Дабчевић, командант I пролетерског корпуса НОВЈ. Генерал-лајтант Пеко Дабчевић одржао је том приликом присутнима говор у коме је нагласио значење тих одликовања и велико признање које је АВНОЈ и Врховни командант маршал Тито тиме изказао борцима и руководиоцима I пролетерске дивизије — поноса наше војске и наших народа. Свој говор завршио је честитајући одликованим и позивајући их да и даље наставе, као до сада, да несмињено истребљују окупаторе и сва непријатеља слободе наших народа. Затим је предао лично

свакоме одликовање, рукујући се са сваки одликованим борцем.

Међу одликованима налази се пуковник Весо Јовановић, командант I пролетерске дивизије, који је одликован орденом „Партизанске звезде“ I реда. Потпуковник Владо Скекић политкомесар I пролетерске дивизије одликован је орденом „Братства и јединства“. Орденом „Братства и јединства“ одликована је и другарица Неда Божиновић. Међу одликованим борцима налази се и борац III Крајишке бригаде Мирко Роквић-Шоша, који је побио 190 фашиста. Борац Миледин Зорин-Гарача, из III Крајишке бригаде, побио је 180 фашиста. Борци Марко Станишић и Властимир Лазаревић из I пролетерске бригаде побили су, први, стотину, а други 95 фашиста. Никола Митровић из VIII Црногорске

бригаде побио је 70 фашиста, а Душан Вучелић, борац исте бригаде побио је 55 фашиста. Борац XIII Хрватске бригаде Иван Лукитин побио је 60, а Антон Свидић 50 фашиста. Сви ови борци осим јунаштва и храбрости показали су и све остале врлине првих народних бораца.

Одликовање 1200 бораца и руководиоца I пролетерске дивизије јесте најлепше признање јуначким синовима наших народа, који су у тешким и крвавим, али у нашој историји најславнијим данима, у најчовечанским напорима и борбама против окупатора и издајника, створили темеље слободе, братства и срећнијег живота наших народа.

Нека је хвала и чест јуначким борцима и руководиоцима I пролетерске дивизије.

„Сви на фронт...“

Београдски младићи су позвани на регрутацију. Сваки реон има зборно место, где лекарска комисија пажљиво прегледа сваког регрута. Готово сви младићи здрави су и способни. И скоро сваки не жели уопште да буде прегледан. Лекарев позив: „Синните се!“, одбијају насмејано и ведро, одговарајући поносно: „Здрав сам, способан сам за војску“. Многи су већ служили војску и сада не све знање да уложе у ослобођење своје земље и у победу. И они који су слабије телесне грађе, примећују веома гласно и снажно да се осећају способни и да желе да понесу пушку. Лекар су преко очекивања задовољни здрављем, способношћу и одушевљењем регрута.

Словенци и Македонци, који живе у Београду, пријављују се добровољно у НОВ, и спремају се да створе своје бригаде.

Међу добровољцима који сту-

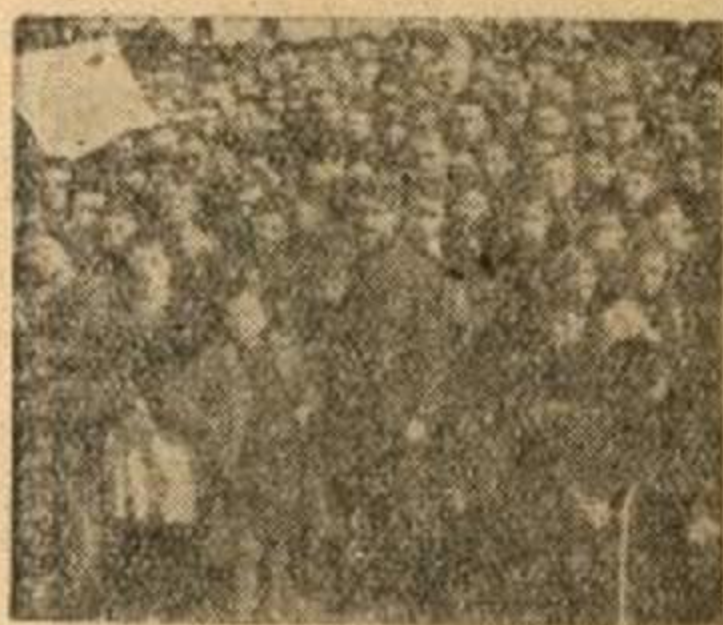

На лекарској комисији Београда

пају у редове НОВ велики проценат је оних који нису војни обавезници, али хоће да се боре до уништења фашизма.

Без њих небиста победили

Македонија данас стоји пред својим потпуним ослобођењем. Под ударима многохиљадне македонске војске

падају један за другим поробљени и опљачкани градови: Прилеп, Битољ, Кавадар, Охрид, Струга, Велес, Штип итд. Скопље, главни град нове Македоније очишћен је од фашистичких гадова.

Преживљујући ове најславније дане историје македонског народа ми се са поносом и захвалношћу сећамо оних народних синова који су од самог почетка окупације увек са једнаком упорношћу и самопрегобом хрилили у борбу и тиме омогућили да се наша војска тако развије и ојача да данас ослобађа и последње стопе македонске земље. Без ње ми не бисмо победили...

Смрква се... Гладни и уморни борци III бригаде и Ковског батаљона леже по по-

шумљеним висовима Герман планине. Из далека долећу језиви звуци још несусталог митраљеза. Борци погледају један другог и њихови неми погледи говоре: они нас још једном по трећи пут опкољавају. Сада су већ свасвим близу. Једини излаз је пробијање преко Криве па на Осогово.

Тихо креће претходница. У колони напрегнутост. Низ долине без пута, преко камења, газећи бучне планинске поточе она се као змија увија и лагано, сасвим лагано приближава се Кривој. Командант бригаде друг Тићо нервозно погледа на сат. Сказаљка је показивала петнаест до три. „Брже другови, брже, дан нас не сме затећи у пољу!“ Другарица Вера трчи од једног

до другог партизана: „Устај, друже, колона је кренула, зар не видиш да свањива.“

Колона већ пролази житне њиве, иза којих на сто метара сија извијена река. Одједном... пушка. Зарешетање и митраљези. Колона се зањиха и застаде. „Другови, грмљу глас команданта, враћања назад нема. Напред на заседу! Јуриш!“ И снажно, громогласно, „Ура!“ разнесе се преко житних поља, измеша се са њиховим узнемиреним шумом и одјекну по висинама Осогова. Метци су свирали. Један друг јаукну, изви се и паде у таласе жита. Но колона није застајала. Бомбаша су већ били на неколико метара испред самих бункера. Бацивши бомбу, која је пажљиво заглашила, један друг скокчио је у бункер. За неколико секунда његов шмајсер умири непријатељско оружје. За њим и други. И тада се поново разнесе пољаном „Ура! Другови, лево крило се пробрло напред!“

Тихо је. Замукли су уморни аутомати. Лагано се пењу изнурени партизани по Осогову на чији највиши вис је барјактар Старка већ успео да забодне црвену македонску заставу, заставу Гоцета Дабчева, заставу нове слободне Македоније у демократској и федеративној Југославији.

Беоцинска омладина је спасла највећу творницу цемента на Балкану

Од како су швабе упали у ту фабрику беоцинска омладина је ометала непријатеља да несметано израђује цемент од којег су грађени бункери по целој нашој земљи. Омладина је стално ометала рад у творници: секли су жице, омогућавали радницима да беже са радова, да не граде материјал с којим се непријатељ утврђивао у целој Европи.

Када је Црвена армија дошла под Београдом почели су и беоцински „власници“ да се пакују заједно са њиховим чуваркућама усташама. Хтели су, за сваки случај, да се „одвоје“ од непријатеља благовременно и већ су спремили извештај њиховом газди: пошто смо уништили све. Али нису успели да униште творницу цемента. Омладинске ударне групе из Беоцина спасле су своју велику творницу. Добро су они знали где су швабе наместили каблове. Пазили су само када ће Немци почети да беже и да одмах утрче унутра и исеку каблове. Немци су потрчали к Дунаву да се пребацују за Бачку. Једна су се сетили да треба дићи фабрику у ваздух и неки гологлави швабе су потрчали да повуку полугу и да пелу фабрику униште. Али буљави Фриц се избечио! Тако мала експлозија?

Омладинци су исекли све каблове изузев једног, тако да је уништен само један трансформатор. Али су се одмах дали на посао. Оправили су целу творницу и ставили је одмах у погон и за 100% премашили предвиђени план. И тада је ова велика творница после три и по године почела радити за наш народ, за грађу порушених и опустошених градова и села.

Беоцинска омладина ради дању и ноћу. Организовала је заједничке кухиње за народ који се вратио из шума. У слободном времену омладина приређује културне приредбе и помаже поплаћеним и опљачканим породицама да се опскрбе са дрвима и храном. Радне чете су обрале кукурузе са манастирског имања, уредили манастирске дворане за наше рањенике. Само једна ударна омладинска група је за три недеље направила 10.000 радних сати.

У целој Војводини се осећа полет и укурбаност у раду. Војвођанска омладина се спрема за своју Прву покрајинску конференцију. Омладина се такмичи ко ће више урадити њива за нашу војску, ко ће више подићи мостова, пруга итд.

Омладина села Сусека (Источни срез) је спровела претходнице Црвене армије кроз минска поља и помагала при чишћењу минских поља.

Омладина Новобечејског среза је за два дана оправала све мостове чим су се Немци повукли из тога краја тако да су руске трупе могле одмах наставити гоњење Немаца. Омладина Новог Бечеја је под кршом топовских зрна држала мостобран све док нису дошле руске јединице, а после заједно за преновармејцима пошан као водичи у Бачку.

Из малог села Караћођева је отишло још пре ослобођења у НОВ 400 омладинаца и омладинки, а после ослобођења је отишло још 300, тако да данас скоро нема омладинца и омладинке у селу која би могла носити пушку.

Првих дана иза ослобођења Београда формирана је Омладинска једриличарска трупа

Омладинци, чланови IV одељка Антифашистичке Омладине дошли су на помисао да би било у данашњој нашој борби вредно основати при IV одељку и прву нашу, после ослобођења, ваздухопловну односно једриличарску секцију, којој би био циљ, да упозна нашу омладину најосновнијим потезима, са задатком ваздухопловства како у рату тако и у миру.

Када се оснива једна једриличарска група потребно је на правом месту имати једрилице, а њих нажалост није било. Почело је прелиставање по књизи сећања ових младих, иначе старих и искусних једриличара и најзад се сетише, да се у једном одељењу техничког факултета налазило неколико једрилица, које су припадале бившем Академском Аеро-клубу у Београду. Више се није чекало. Одмах су позвани и други омладинци, којима је објашњено о чему се ради, што су ови усхићено објавили прихватило. Посао је тако почео. Похвално је рећи да ове омладинце у њиховом раду нико није спречавао, свуда су наилазили на топао пријем и разумевање.

Једрилице су на срећу нађене на месту где су пре три и по године доласком Немца биле напуштене, у скоро сасвим очуваном стању. Само, била је ипак једна мала незгода. Омладинци који су дошли да их носе одједном су се згледали у чуду, а мало затим смех се заорио селом у којој су се налазиле једрилице. У кабинама једрилица било је неколико кокошака насађених на јаја, које су упорно очекивале своје мале потомке. Још један доказ колико су Немци поштовали таквине нес младих Срба. Криле су била затворена негде у подруму. Одмах смо крила извукли из мрачних подрума и весело довикујемо нашем слободном небу да ћемо ускоро запловити његовим облацима у борбу.

Једрилице су уз песму и опште задовољство наших будућих pilota, који сами стварају своје ваздухопловство, одмах пренесене у просторије, које су уз велику предисретљивост од надлежних добивене. Око једрилица полако се скупљала нова омладина, жељна да слободно лети нашим слободним небом. Жељна да и у тој борби све своје снаге положи заједници.

Често се дешавало да је наша омладина у старој Југославији почињала са овеквим и сличним акцијама с пуно воље и полета, али увек је одговор надлежних био исти. Или није било буџета, или се омладинци то не дозвољава, или су скупови забрањени и много сличних других разлога. Међутим данас, када је ова једриличарска група изабрала своју делегацију, која је пошла у Штаб Југословенског Ваздухопловства у Земун, наишла је на потпуно разумевње, чак и на похвалу. Одобрено је да омладинци изабере из свих београдских одељка Антифашистичке омладине Србије по неколико младих, у укупном броју педесет, које ће Штаб Југословенског Ваздухопловства узети под своје окриље и од данас па у будуће обучавати за чуваре нашег неба, — наше ваздухопловце. Према способности, неки ће од њих постати добри механичари, раднотел-

графисти, или пилоти. Неки ће после завршене обуке оснивати једриличарске школе, моделарске курсеве, и сл., а они који се међу ових педесет омладинаца покажу као најбољи, биће послати на даљу обуку у Совјетски Савез.

И то је било одмах одлучено. Без икаквих молби, масе таксених марака, бескрајног очекивања у мрачним ходницима бивших корумпираних државних надлештава, бесомучног лактања и интервенција, ови омладинци добише одобрење и потпору да на томе послу покажу и за добро заједнице искористе своје младе способности. Одушевљење је било безгранично. Прикупљање је одмах почело и после неколико дана изабрано је педесет омладинаца, који треба да буду најбољи. Што се тиче данашњег летећег парка ове Прве ваздухопловне омладинске чете, може се рећи да иста данас располаже са једрилицама за почетну, прелазну и крајњу обуку једриличара. Од једрилица за

После ослобођења Београда омладинци проналазе старе једрилице

почетну обуку данас се располаже са једном солидном једрилицом типа »Врабац«, а што се тиче прелазне обуке, располаже се са неколико једрилица типа »Саламандра«. За крајњу, такозвану »високоспособну« обуку једриличара, ова група има једрилице »Муса Кесеџић«, »Групау Бебић«, једног »Комарча« и једног »Орлићка«. Све су ове једрилице у солидном стању. Такође је основана и радионица за израђивање и оправку ових једрилица. Већ се почело и са предавањима, ради упознавања омладине са основним појмовима аеронаутике. Предавања држе мало старији омладинци са тзв. завршним »Цек« дипломама у једриличарској обуци. То су углавном и студенти аеронаутике. Ради се већ данас на плановима за оснивање школе једриличарског моделарства. Ови вредни млади људи за кратко време доста су већ постигли. Пред њима стоје још много већи задаци. Борба није завршена. Они су тога свесни и уредиће све, да заједно са хиљадама и хиљадама других својих другова ту борбу једног дана и заврше.

За који дан ћемо имати прилике да на претстојећем великом конгресу Антифашистичке омладине Србије видимо и прву нашу ваздухопловну омладинску чету, која ће са једном великом једрилицом продефиловати београдским улицама.

Александар Петровић

МАРШОТ НА МАКЕДОНСКАТА ВОЈСКА

Ко грмеж од небо што бије и гори
Ко фиртуна силна и на пчели рој,
Со оражје в рака, слобода да сак
Марширува, хој, Македонската војска.

Од градови, села, од гори и поља,
Се збира, се збира, еј народот цел,
Вековните маки, вековните таги,
Ги урнува, хој, Македонската војска.

За слободата
на народот свој
влегува во бој
Македонската војска.

За слободата
на народот свој
влегува во бој
Македонската војска.

И гердан од солзи на поробените
Се кини, се кини пред новниот строј,
Робјата темна од нашата земја
Ја снемурва пред Македонската војска.

За работа песца на секаде ке екни,
Ке слави слобода и посрећни дн,
И тогај со радос и железна младос
Ке марширува, хој, Македонската војска.

За слободата
на народот свој
влегува во бој
Македонската војска.

За слободата
на народот свој
влегува во бој
Македонската војска.

ИЗ ЈЕДНОГ ЗАПИСНИКА ЗЛОГЛАСНОГ „ПОКРЕТНОГ ПРЕКОГ СУДА“ У ЗАГРЕБУ

25 септембра 1942 г. судије зликовци са Ивницом Вигњевећем на челу, осудили су Наду Фунић из Бриња на смрт, не могавши да наведу ни једне једине њене речи о њеној борби, ни једне једине речи коју би измамили грозним мукама на које су њу, као и све друге, ставили. Уместо тога, наводе онџи као основу за смртну пресуду то „да је оптужена Фунић Нада, из Бриња у затвору Судбеног Сто-

ла пред кажњеницима рекла на смрт осуђеној Латифић Емини приликом Еминићног одвођења на стрељање: „Здраво Емина, буди храбра, повикни им нешто“ те да је надаље у истом затвору једном другом приликом рекла Марији Корман: „Ти си барем интелектуалка, те мораш знати да у тој борби нема колебања“.

И овакав самопрегор, овакву неустрашивост, овакво херојство крваве Хитлерове слуге и изроди хрватског народа кажњивали су смрћу, — али херојски победнички погинула, мртва Нада Фунић победиће живе своје судије зликовце, издајнике.

БИОСКОПСКЕ ПРЕТСТАВЕ ЗА ДЕЛЕГАТЕ I КОНГРЕСА

За време трајања I-ог конгреса антифашистичке омладине Србије, даваће се за учеснике конгреса, поред позоришних, концертних и других приредаба, такођер и совјетски филмови.

Приказиваће се баш они филмови, који изнесе јуначку и упорну борбу совјетских народа против мрског окупатора, борбу која је блиска нашој омладини јер ју је и сама доживела и још је увек доживљује. Кроз те филмове наша омладина ће још једанпут оживети ону блискост и повезаност заједничких ратних напора, које су водили, сваки у својој земљи, Црвена армија и наша Народно-ослободилачка војска. То су, поред филмова: »Стаљинград« и »Дуга«, који се већ дају у Београду, још и ова два: »Она брани отаџбину« и »Борба за Украјину«.

Под окриљем окупатора

Подли издајници у братском загревају и највећим непријатељем наших народа

Дани марта 1944. На мансарди злогласне Управе града. Нас петорица у »дванајестици«. Прозорче са капиом, на коме су другови пробушили рупицу кроз коју се види Кнез Михајлова улица, а у дну зграда Класне лутрије и даље Дунав, сив, нојасан, хладан као гуја.

Друг Марко Станковић из Сремчице прича:

»...Бежао сам од Дражиних као од ђавола. И нису то људи. Дошли су једнога дана у наше село и наредили да се спреми ручак за двадесетпеторицу. Позваше десетак сељака. Издвојише се тројица брадоња, Наредише да пођемо у Железнику.

Страшни су то били тренуци. У Железнику сам, другови, присуствовао клању. Грозим се само када помислим на све. Довели су шефа железничке станице, једног месара и једну жену. Један од њих, кривога лица, са брадом и кикама, скиде капут и засуна рукаве. На једној руци мрље осушене крви. Крвник извади из чизама каму, а »помоћник« му додаје брус. Настало је крвавељење. Други »помоћник« запита »главнога« зашто не да месару да он набрусси каму, пошто је стручњак. Овај га и послуша.

Сви смо се згледали. Нека дрхтавица обузимала је цело тело. Целати Дражини су ликовали:

»Шта је, што сте се смрзли! Показивајемо ми и вама! Запамтите ви добро ко су Равногорци. Није-него. Треба имати сажалења. Знамо ми шта ви сељаци мислите о нама. Будале једне! Краљ је с нама...«

Причање преида звоно. Ходником се чује бат кључера Зекића. Отварају се врата »дванајестице«. Цинични поднаредник прозива:

»Владимир Королјић! На саслушање! О колико си дугачак. Треба две мотке за тебе. Па и то је мало.«

Друг Влада одлази. Знамо да му је испедник један од ирволија Специјалне полиције Влада Поповић »Ђора«.

Марко Станковић продужава:

»...Жену су везали. Она је изгледа била њихова, па је »погрешила«. Није тражила опроштај илечењем, али ипак покуша да умилостиви целата. Обрати му се рочица:

— Брале, дозволи да те пољубим пред одлазак у смрт, коју нисам заслужала! Приђе му и снажно га пољуби. Све је било узалуд. Крвник је узхвати преко средине и положи је на под. Млада жена врисну, погледавши у нож који је блистао.

Напољу је падала киша. Капи као сузе клизале су низ прозорска окна. Нож је прешао преко грла. Крв је шикнула. Крикљање и бацање ногу...

Равногорац је дрехнуо:

— Мируј, кујо!

Са месаром је ишло теже. Он се опирао:

— Зашто мене! Шта сам ја Богу и вама, браћо, згрешно!

Сва тројица скочише на скротог месара. Оборише га и везаше. Целат му седе на стомак, док она двојица чврсто држаху месара, један за ноге други за главу. Опет кама и крв. Месар исколачи очима. Био је то страшен приказ. Целат се насмеја:

— Гледајте сланину на врату. О, мајку му... Да, месар једе сланину да му сланина и израста. А, нећеш је више јести. Не дају Равногорци!...

Шеф станице у Железнику је био врло омиљен човек. Никада се није никоме замерио. Био је добар службеник и поштен грађанин. Зашто је и он био осуђен од ових зликоваца на смрт нисмо знали, као што нисмо знали зашто су заклали месара и жену.

По завршеном »послух« морали смо с целатима у кућу где је наређено да се спреми проокласан ручак. Темо су били још оно двадесеторица. Сели су за сто. Брадоња целат сео је у пречеље. Ми, сведоци, сјали смо око стола, непемични, немн.

Наздрављало се, пило и јело. Одједном је један скочио:

— Чуј брадоња, опери бре те руке од крви. Зар се не гадаш да таквим рукама једеш ту масну гибаницу! Брадоња се грохотно насмеја:

— Ћут, будало, од овога нема ништа слађег.

Звоно је опет зазвонило. У нашој соби тишина. Да ли то враћају Владу. Прошло је више од два часа од његовог одласка на саслушање. Да, то је Влада. Ушао је једва у собу. Био је сав модар и крвав. »Ђора« је ухвати своје. Тукао га је батнином дебелом и дугачком. Прво четрдесет удараца. На глави чворуге као јаја, крваре. Ноге, робра... Устајемо и придржавамо га. Поднаредник Зекић стоји још на вратима. »Он решава« ситуацију:

— Што ниси био Дражиновац! Не би ти ништа било. Ехе, хтео си да будеш комесар!

Ветар фијуче кроз прозор мансарде. Напољу промиче снег. Ми се примичемо другу Влади да би му било топлије.

АЛ. ЂУРИЋ

Мали лексикон

ПРИВРЕДНИ ЗНАЧАЈ ТРСТА

Пре првога Светског рата Трст као главна лука Аустроугарске и читаве средње Европе, био је, велика средоземна лука. Од 1 милиона бруто тона (БРТ = 2,8316 кубних метара) аустриског трговачког бродовља, у Трсту било је у-сидрено 700.000 БРТ, на Ријеци 180.000 БРТ трговачких бродова. Године 1914 трговачки промет тршћанске луке износио је 6,000.000 БРТ док је пристало 10,000.000 БРТ трговачког бродовља. За Ријеку наносе ови бројеви исте године 2,500.000 и 6,000.000 БРТ. Читав дужина тршћанске луке износила је 14 километра.

Са прикључењем Италији Трст и Ријека почели су ранидо пропадати, наокак је Италија из потпуно политичких и престижних разлога истицала испред свих осталих италијанских пристаништа. Ово нам најбоље представљају бројеви. Године 1940 у Трсту је пристало још увек 10,000.000 БРТ бродова, али су ови бродови растоварили и натоварили само 2,500.000 БРТ товара.

Сушак који има у поређењу с Трстом и Ријеком незнатна пристанишна постројења, имао је у 1940 години 2,200.000 БРТ трговачког саобраћаја. Тада је југословенска трговачка морнарица имала 400.000 БРТ, а италијанска 3,400.000.

За време Италије дужина тршћанске луке продужена је на 17 км. Сада може у луку да пристане 150 бродова. Изграђена су била и друга лука постројења, огромни силоси, магацини итд. уопште Трст је имао у погледу пристанишних постројења као и у погледу изградње и побољшања индустрије која служи бродарству све услове, да достигне и престижне степе свога предатног привредног процвата. Недостајало му је само нешто — позадина.

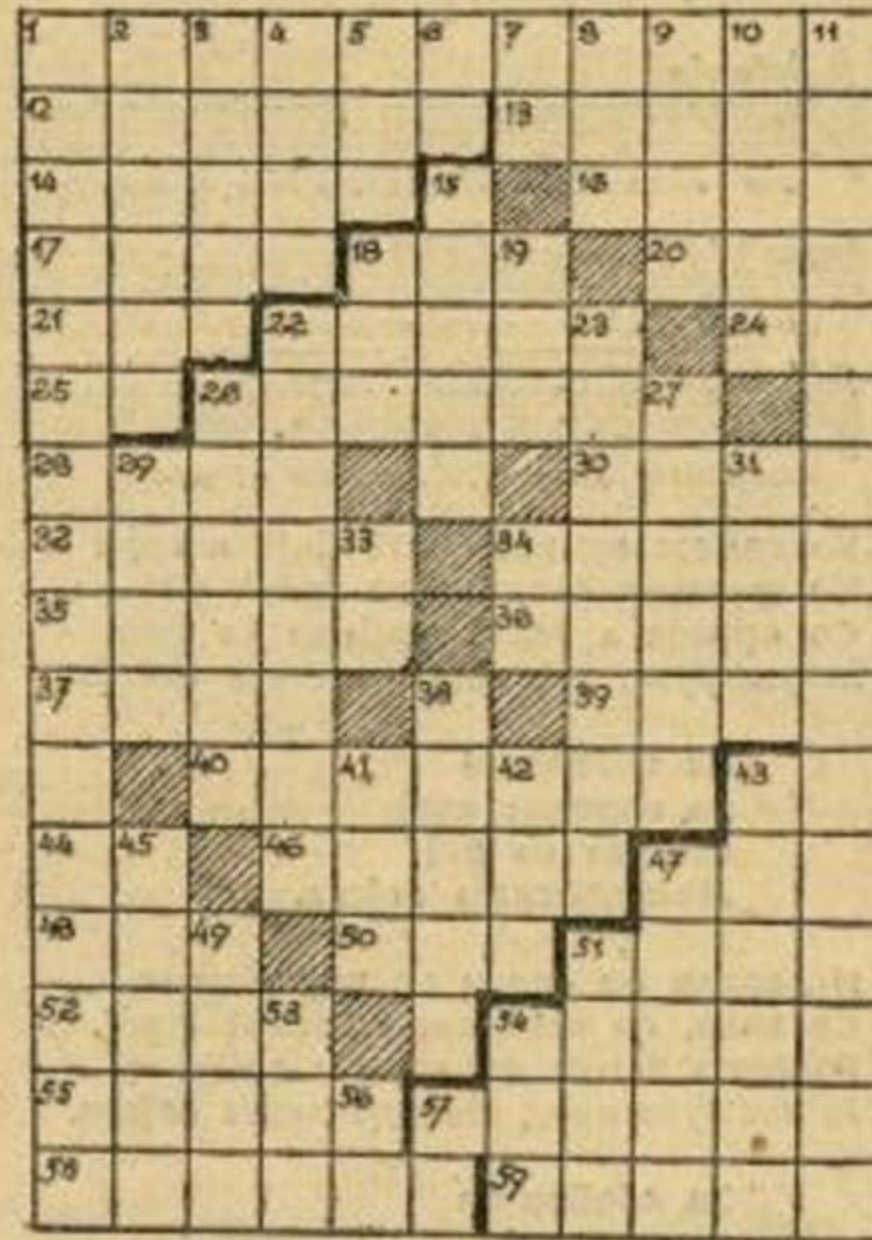
Тршћанска индустрија је врло јака. У првом реду овде су бродоградилница у Трсту и Тржињу, Трст има сву индустрију која служи као помоћна за бродоградњу и поморски саобраћај. Даље има велике топионице у Шкедњу, машинске фабрике, фабрике авиона, електричног материјала, конструкције мостова, рафинерије за петролеј и гуму, велике фабрике намештаја и развијену индустрију животних намирница. Врло је развијен железнички и друмски систем.

Сва индустрија у Трсту запослава око 40.000 радника углавном Словенаца.

Проблем Трста и његовог новог подизања и процвата је проблем позадине. Италија му није могла дати позадину. Југославија као победничка држава са својим природним богатствима и са својом великом територијом представљаће за Трст ону позадину која ће да оствари нове темеље његовом привредном развиту.

(Према словеначком листу „Људска правда“)

Укршћене речи

ВОДОРАВНО: 1 име и презиме великог совјетског писца [Алексеј Максимовић Пешков, рођен 28 марта 1868 г., умро 18 јуна 1936 г., писац дела под 1 и 11 усправно]; 12 острва у Тихом Океану, позната из рата на Тихом Океану; 13 сибирска животиња, папкар; 14 материје организма; 16 светиља [без крајњег «а»]; 17 санитарски материјал; 18 сукоб народа; 20 весео; 21 Ужичанин; 22 роман од Гончарова, писца «Обломова»; 24 два сугласника, 25 лична заменица; 26 модерна справа за земљорадњу; 28 боја у картама; 30 град у Холандији; 32 изгуби топлоту [провинцијализам]; 34 омот; 35 жваљење; 36 рођака [у падежу]; 37 атмосферски слој; 39 енглеско мн. спол. послова; 40 напласи, долази; 43 коњ; 44 лич. заменица; 46 низ; 47 снови; 48 почетак католичке молитве; 50 руска одречна речница; 51 начин писања; 52 покривач за главу; 54 пок. заменица;

РЕШЕЊЕ УКРШЋЕНИХ РЕЧИ
из броја 16 „Омладине“

Водоравно
1. Његош; 6. шакал; 11. Улис; 12. бол; 13. Пеко; 14. Ј (ован) И (лић); 15. ат; 16. ре; 17. он; 18. осам; 20. Ика; 22. лорд; 24. РАФ; 25. дрвце; 26. Едо; 27. ж, ж; 29. а, а; 30. пл; 32. арк; 34. хел; 37. басна; 40. Серет; 43. Есад; 44. Ита; 45. Кале; 46. о, а; 47. ас; 48. ја; 49. th; 50. ар; 51. Ана; 53. Ре; 55. рал; 57. слава; 59. мир; 61. Ара; 63. Елвира; 65. датум; 66. опран.

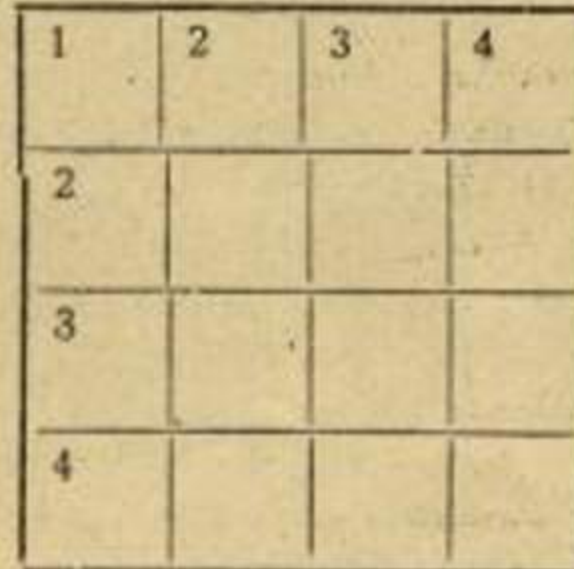
Усправно
1. Њу Јорк; 2. елиса; 3. Г (ундулић) И (ван); осам; 5. Москва; 7. апел; 8. ке; 9. акорд; 10. Лондон; 19. АФЖ; 20. Ирак; 21. Алах; 23. оел; 28. жандар; 30. млекар; 31. маса; 33. Ра; 35. ес; 36. Кеат; 37. Београд; 38. са; 39. Атина; 41. Ра; 42. Техеран; 50. алат; 51. алт; 52. зве; 54. емир; 56. ара; 57. сам; 58. ало; 60. Ира.

55 старо племе које је живило на Балкану; 57 врста мебл-штофа; 58 природе; 59 црвени обред.

УСПРАВНО: 1 дело писца под 1 водоравно, 2 сињских јунака; 3 бродска одаја [е-а]; 4 није влажна; 5 име глумце Рине; 6 лич. заменица; 7 име Мопасана; 8 птица [провинцијализам]; 9 врста атлете; 10 оцак; 11 три дела писца под 1 водоравно; 15 саонице; 18 краљ [фран.]; 19 наш познати шахиста; 22 пробојан; 23 наша велика планина, познати амерички писац [Мртвачки брод, Бела рука итд.]; 27 потези у шаху; 29 муслиманско име; 31 светла реклама; 33 иницијали имена и презимена познатог руског писца рођеног у Орелу; 34 два сугласника; 38 одељак; 41 породични појам; 42 врста сликарског дела; 43 животиња [страно]; 45 брдо у близини Београда; 47 животиње; 49 покрајина у Грчкој; 51 увезено жито; 53 папагај; 54 црногорско коло; 56 француско мушко име; 57 облик глагола бити.

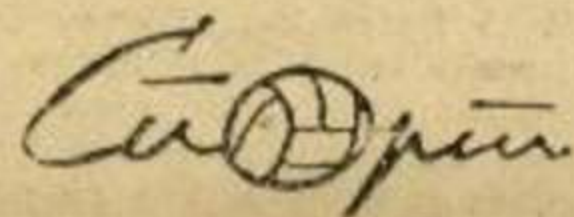
ММН

ЗА НАЈМЛАЂЕ

ВОДОРАВНО И УСПРАВНО: 1) организатор борбе за слободу наших народа; 2) име недавно погинулог генерала НОВЈ; 3) отац; 4) показна заменица.

ММН

На Кордуу одржано је омладинско ликовалетско натцење, на којем су победили омладинци III хрватске ударне бригаде са 21 бодом. Омладинци котара Плашки постигли су 17, а омладинци котара Слуњ 13 бодова.

3 септембра одржана је у Љубнему у Штајерској, у Словенији, ногометна утакмица између активиста целског округа и момчади штеба IV Оперативне Зоне. Победили су активисти с омером 4:3 (2:0).

Москва, 3 октобра. У ногометној утакмици у натцењу за првенство Москве, данас је победила на стадиону Стаљинеш тим „Торпеда“ момчал „Авиоучилишча“ са резултатом 5:0 (3:0).

РАТНИ ХУМОР

КАКО МАЛИ ГЕБЕЛС ЗАМИШЉА „ТОТАЛНУ МОБИЛИЗАЦИЈУ“ У НЕМАЧКОЈ

Цртежи Иве Кушанића

„КОМАНДАНТОВА“ ПРИЈЕТЊА

Приликом бомбардовања комуникације Кључ-Мркоњић од стране савезничких авиона, једна савезничка бомба затрпала је све до врата четничког „команданта“ Свету Митровића. Дојурно његов „ађутант“ да га откопава.

— Копај, брате Триво, што брже можеш, поклонићу ти коња, набавићу ти седло, одузећу у селу двије краве и теби поклонити — кука престрашена Дражина перјаница, а Триво копа, копа, па онда, уморан, стао да савја цигарету, а брата „команданта“ препусти његовој судбини.

Наљутило то „команданта“ Свету и он дрекну на „ађутанта“:

— Копај брже, пасји сине, јер ако скочим, свега ћу те ногама згазити.

НАРОД ИХ ЈЕ КРСТИО

Једен Дражин агент дошао у село под Мањачом, па да би се обавестио о Дражиној популарности, обрати се једном старцу:

— Еј, стари, знаш ли ти ко су то дражинци?

— Незнајући с ким има посла, стари одговори сасвим отворено:

— Па, ето... мислим да су и то четници, само још веће мрцине.

ПИОНИР ЋИРО И НЕПОСЛУШНО МАГАРЕ

Цртежи Иве Кушанића

Наш болничар, чика Ђуро,
Свог магарца бије, гура.
— Хајде, сине, друже мило,
Већ смо много закаснили.

Макни, раго, зла ти мати,
Јер ћу те, ко четник, клати!
Врагу ћу те црном дати!
Кожу ћу ти одерати!

— Неће поћи, вох беде! —
И болничар тужан седе,
А наш Ћиро брже јури,
Магарчеву уху жури.

— Ако нећеш полетити,
Ево шта ће с тобом бити...
Шапатом му нешто рече,
А магарец — хоп! — утече.

— Шта му рече, пиониру!
— Реко сам му: — Саботеру,
Шваби ћу те поклонити,
Од тебе ће — гулаш бити. —